Lietas Nr. C33421413
Lietas arhīva Nr. CA-0300-16/33

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2016.gada 25.janvārī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja O.Blūmfelde
tiesneši I.Ošiņa, V.Vazdiķis,
ar sekretāri S.Avdjuhinu,
piedaloties prasītājas /pers. A/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Aldim Kalinkam, atbildētājas /pers. B/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Andrejam Ādamsonam,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par parāda piedziņu sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2015.gada 1.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2013.gada 18.jūlijā /pers. A/ (turpmāk- prasītāja) Rīgas rajona tiesā cēlusi prasību pret /pers. B/ (turpmāk - atbildētāja) par parāda piedziņu, lūdzot piedzīt no atbildētājas par labu prasītājai:
- rokasnaudu divkāršā apmērā LVL 3700;
- ar rokasnaudas līguma neizpildi (tai skaitā par saņemto juridisko palīdzību) saistītos zaudējumu LVL 774,10 apmērā;
- tiesāšanās izdevumus, tai skaitā atlīdzību advokāta palīdzību tiesvedības laikā.

[1.1] Vienlaicīgi prasītāja lūgusi nodrošināt prasību, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 138.panta pirmās daļas 2.punktu.

[2] Ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 25.jūlija lēmumu (lietas 41.-42.lapa) /pers. A/ pieteikums par prasības nodrošināšanu apmierināts.

Ierakstīta ķīlas tiesības atzīme zemesgrāmatā uz /pers. B/, personas kods /personas kods/, piederošo nekustamo īpašumu, kas atrodas /adrese/, kadastra Nr./numurs A/, ierakstīts Rīgas rajona zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/, prasības nodrošinājuma līdzekli piemērojot prasības summas LVL 4474,10 (četri tūkstoši četri simti septiņdesmit četri lati un 10 santīmi) apmērā.

[2.1] Izskatot /pers. B/pieteikumu par prasības nodrošināšanas aizstāšanu (lietas 61.lapa), Rīgas rajona tiesa ar 2014.gada 24.oktobra **lēmumu** (lietas 107 -108.lapa) aizstājusi ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 25.jūlija lēmumu lietā piemēroto prasības nodrošinājuma līdzekli ar citu prasības nodrošinājuma līdzekli – naudas līdzekļu EUR 6366,07 jeb LVL 4474,10 apmērā apķīlāšanu, kas iemaksāti zvērināta tiesu izpildītāja Jura Vidaus depozīta kontā. Noteikts, ka pēc prasības nodrošināšanas ar aizstājošo prasības nodrošinājuma līdzekli - naudas līdzekļu EUR 6366,07 apmērā apķīlājumu, dzēst Rīgas rajona zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/, ierakstīto ķīlas tiesības atzīmi uz /pers. B/, personas kods /personas kods/, piederošo nekustamo īpašumu, kas atrodas /adrese/, kadastra Nr./numurs A/, Ls 4474,10 (četri tūkstoši četri simti septiņdesmit četri lati un 10 santīmi) apmērā, kas atbilst EUR 6366,07.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2015.gada 13.novembra **spriedumu** (125.-131.lapa) prasība apmierināta daļēji.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, /pers. A/, personas kods /personas kods/, labā rokasnaudu 5264,63 euro apmērā, un tiesāšanās izdevumus valsts nodevu 445,32 euro apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 euro apmērā.

Prasību daļā par zaudējumu piedziņu 1101,45 euro apmērā, noraidīt.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/ valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,24 euro apmērā.

Sprieduma labprātīgai izpildei noteikt termiņu 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās.

[3.1] Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu un 97.panta pirmā daļu.

[3.2] Lietas izskatīšanas gaitā pirmās instances tiesa noskaidrojusi, ka atbildētāja 2011.gada 10.augustā izsniegusi pilnvaru /pers. C/, kas pilnvaroja pārdot par cenu un uz noteikumiem pēc saviem ieskatiem un bez papildus saskaņošanas ar atbildētāju atbildētājai piederošo nekustamo īpašumu, kas atrodas /adrese/(lietas 57.lapa).

Tāpat noskaidrots, ka 2012.gada 17.februārī atbildētāja, tās vārdā /pers. C/, pamatojoties uz 2011.gada 10.augusta izsniegto pilnvaru, un prasītājs noslēguši rokasnaudas līgumu. saskaņā ar kuru rokasnaudas saņēmējs, atbildētāja ar sava pilnvarnieka /pers. C/ starpniecību, apņemas pārdot, bet rokasnaudas devējs /pers. A/ apņemas pirkt un pieņemt īpašumā no rokasnaudas saņēmēja apbūves zemi 1551 kvm platībā, kas tiks atdalīta no rokasnaudas saņēmējam piederoša nekustamā īpašuma, kas atrodas /adrese/ ar apzīmējumu kadastrā: /numurs A/, kopējā īpašuma platība 0,317 ha un uz tā atrodas viena dzīvojamā ēka un divas palīgceltnes.

Vienlaikus rokasnaudas līguma 1.3.punktā noteikts, lai nodrošinātu pirkuma pārdevuma līgumu prasītājs pie šī līguma parakstīšanas iemaksā rokasnaudas saņēmējam rokasnaudu LVL 1850 apmērā. Rokasnaudu maksā rokasnaudas saņēmējam skaidrā naudā rokasnaudas līguma parakstīšanas brīdī.

Līguma 1.4.punkts noteic, ka pēc šī līguma parakstīšanas, rokasnaudas saņēmējs nekavējoties uzsāk nekustamā īpašuma reālo sadali, atdalot no nekustamā īpašuma zemi, saskaņā ar šim līgumam pievienoto plānu (lietas 10.lapa).

Līguma 2.3.punktā puses vienojas, ka nekustamā īpašuma sadale (no nekustamā īpašuma jāveic zemes atdalīšana) jāveic un līguma 1.1.punktā norunātais pirkuma līgums jānoslēdz ne vēlāk kā līdz 2012.gada 30.jūlijam.

No lietas materiāliem izriet, ka 2012.gada 15.jūnijā puses noslēgušas vienošanos par grozījumiem rokasnaudas līgumā, saskaņā ar ko puses vienojušās grozīt līguma 2.3.punktu, un noteikt, ka puses vienojas, ka Līguma 1.1.punktā norunātais pirkuma līgums jānoslēdz ne vēlāk kā līdz 2013.gada 31.janvārim ar noteikumu, ka ir veikta nekustamā īpašuma reālā sadale un no tā ir atdalīta zeme atbilstoši šim līgumam pievienotajam plānam. Puses ir tiesīgas, abpusēji piekrītot, vienoties par šī termiņa pagarināšanu, ja kavējumam ir objektīvi, no pušu darbībām neatkarīgi iemesli.

[3.4] Prasītāja tiesā cēlusi prasību nolūkā atgūt samaksāto rokas naudu un piedzīt to divkāršā apmērā, jo pēc minētā rokasnaudas līguma noslēgšanas, atbildētāja nav veikusi līgumā noteikto pienākumu nekustamā īpašuma sadalei. Atbildētājas pārstāvis izsaka iebildumus, ka /pers. C/ nav bijis pilnvarots saņemt rokasnaudu, tādējādi atbildētāja nav zinājusi par viņas pienākumiem, kas izriet no rokasnaudas līguma.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1427., 1431.,2289. un 2291.pantā noteikto.

[3.4.1] No lietas materiāliem pievienotās pilnvaras izriet, ka atbildētāja ir bijusi pilnvarojusi /pers. C/ viņas vārdā noslēgt rokasnaudas līgumu. Tādējādi atsaukšanās, ka atbildētājai nav iemaksāta rokasnauda, nav tiesisks pamats, lai neizpildītu viņas vārdā noslēgto rokasnaudas līgumu, jo atbildētāja bija pilnvarojusi /pers. C/ noslēgt rokas naudas līgumu.

[3.4.2] Novērtējot lietas izskatīšanā gūtos pierādījumus, pirmās instances tiesa ņēmusi vērā, ka ar izsniegto 2011.gada 10.augusta pilnvaru atbildētāja ir pilnvarojusi /pers. C/ noslēgt rokas naudas līgumu, līdz ar to darbības, kas veiktas pamatojoties uz izdoto pilnvaru, tiesa uzskata par saistošām atbildētājai.

Gadījumā, ja pilnvaru pārkāpšanas dēļ pilnvarotājam nodarīti zaudējumi, tad viņš var prasīt no pilnvarnieka zaudējumu atlīdzību.

[3.5] Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1730.panta otro daļu, 1725.pantu un tiesību doktrīnā atzīto, ka rokasnaudai ir, pirmkārt, pierādījuma funkcija, t.i., pierādījums līguma noslēgšanai, otrkārt, nodrošinājuma funkcija, t.i., tiek nodrošināta līguma izpildīšana *(sk. Kalvis Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Tiesu namu aģentūra. Rīga, 2006., 136.lpp.)*.

[3.6] Civillikuma 1728.pantā noteikts, ka ar rokasnaudas iedošanu līgums, ja tas citādi atbilst visiem likuma prasījumiem, uzskatāms par noslēgtu un katra puse var prasīt, lai to izpilda.

Lietā konstatēts un par to strīds nepastāv, ka prasītāja ir samaksājusi rokasnaudu LVL 1850 apmērā, kā nodrošinājumu pirkuma līguma parakstīšanai.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka starp prasītāju un atbildētāju noslēgts rokasnaudas līgums un pusēm jāizpilda rokasnaudas līguma nosacījumi.

Lietā nav strīda par to, ka starp prasītāju un atbildētāju nekustamā īpašuma pirkuma līgums nav noslēgts un nekustamais īpašums netika atsavināts prasītājai.

Tiesa atzinusi, ka atbilstoši Civillikuma 1728.pantam, neviena no pusēm nav apšaubījusi šī līguma atbilstību visām likuma prasībām, tādejādi līgums uzskatāms par noslēgtu un katra puse var prasīt, lai to izpilda un noslēdz pirkuma līgumu. Tomēr rokasnaudas līguma 2.3.punktā noteiktajā termiņā atbildētāja nav veikusi minētās zemes gabala atdalīšanu. Secīgi lietas izskatīšanas gaitā netika gūti tādi pierādījumi, kas apstiprinātu faktu, ka atbildētāja būtu izpildījusi noslēgto rokasnaudas līgumu.

No rokasnaudas līguma redzams, ka pušu starpā ir pielīgts līguma priekšmets, samaksas apmērs, kārtība un termiņi, proti- līdzēji vienojušies par darījuma būtiskajām sastāvdaļām.

Civillikuma 1587.pantā noteikts, ka tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

Kā norāda prasītāja, rokasnaudas līgumā noteiktā zemes gabala atdalīšanas nav veikta līdz līgumā noteiktajam terminam 2013.gada 31.janvārim. Tādējādi tiesa secinājusi, ka lietā nepastāv strīds, ka minētā zemes gabala atdalīšana nav veikta atbilstoši līguma nosacījumiem.

Atsaucoties uz Civilprocesa 93.panta pirmo daļu, pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītāja ir pierādījusi tiesai faktus, uz kuriem tā pamatojusi savu prasījumu. Pie šādiem apstākļiem tiesa uzskatījusi, ka līguma izpilde ir kļuvusi neiespējama atbildētājas vainas dēļ, kas dod pamatu piedzīt no viņas samaksāto rokasnaudu divkāršā apmērā. Tādējādi no atbildētājas par labu prasītājai piedzenama rokasnauda divkāršā apmērā LVL 3700 apmērā jeb EUR 5264,63.

[3.7] Prasītāja lūgusi piedzīt zaudējumus, kas viņai radušies ar līguma neizpildi: LVL 300 par nekustamā īpašuma projekta izstrādi; LVL 150 par nekustamā īpašuma vērtēšanas projektu; LVL 70 par atkrituma izvešanu; LVL 254,10 par saņemto juridisko palīdzību šī projekta ietvaros.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1730.panta otro daļu, 1770., 1779.pantu un tiesību teorijā ir atzīto, ka zaudējumu atlīdzības prasības apmierināšanai ir vajadzīgi četri priekšnoteikumi: kādas personas prettiesiskā rīcība (darbība vai bezdarbība); šīs personas vaina, zaudējumu esamība un to konkrētais apmērs, cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem" *(prof. K.Torgāna komentāri pie Civillikuma 1691.panta. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Mans Īpašums. Rīga, 1998.gads, 270.lpp.)*.

[3.7.1] No lietas materiāliem konstatēts, ka maksātājs /pers. D/ 2012.gada 31.janvārī ir veicis apmaksu SIA "/nosaukums/" LVL 150 apmērā (lietas 16.lapa).

Tiesa konstatējusi, ka rokasnaudas līgums noslēgts tikai 2012.gada 17.februārī, līdz ar to tiesa nav konstatējusi atbildētājas vainu minēto izdevumu rašanās pamatā, jo tie radušies pirms noslēgtā rokasnaudas līguma.

[3.7.2] Attiecībā uz zvērināta advokāta norādītajiem zaudējumiem, kas prasītājai radušies LVL 254,10 apmērā, tiesa konstatējusi, ka tie ir veikti par rokasnaudas līguma sagatavošanu, grozījumu sagatavošanu un pirmstiesas brīdinājumu (lietas 18.lapa). Tiesa uzskatījusi, ka minētos izdevumus nevar attiecināt kā zaudējumus, kas radušies atbildētājas rīcības rezultātā, jo tiesa nevar konstatēt atbildētājas vainu.

Vienlaikus attiecībā uz advokāta izdevumiem kā zaudējumiem, kas radušies prasītājai līdz tiesas sēdei LVL 254,10 apmērā, tiesa secinājusi, lai gan prasītāja lūgusi piedzīt izdevumus par juridiskiem pakalpojumiem, pamatojoties uz Civillikuma normām par zaudējumu atlīdzību, attiecībā uz konkrētajiem izdevumiem ir piemērojamas Civilprocesa likuma normas, kas regulē ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu.

Civilprocesa likumā ir paredzēts speciālais regulējums ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanai, tostarp, izdevumu par advokāta palīdzību atlīdzināšanai. Līdz ar to izdevumu par juridiskas palīdzības sniegšanu piedziņai, pamatojoties uz Civillikuma normām, kas noteic vispārīgo zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu, nav pamata.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka jautājums par tiesu izdevumiem pieder procesuālām, bet ne materiālām tiesībām [..], apšaubāma ir iespēja piemērot materiālo tiesību noteikumus procesuālām attiecībām *(skat. V.Bukovskis. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga, 1933, 421.lpp.)*.

Pirmās instances tiesa secinājusi, ka prasītāja nav izvirzījusi prasījumu ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedziņu.

[3.7.3] Lietas materiāliem pievienota kvīts kopija par atkrituma izvešanu LVL 72,60 apmērā (lietas lapa 17). Tiesa secinājusi, ka no minētās maksājuma kvīts neizriet, ka atkritumi būtu izvesti no atbildētājai piederošā īpašuma, kā arī nav konstatējusi, atbildētājas vainu faktā, ka prasītāja ir izvedusi atkritumus no viņai nepiederoša īpašuma.

[3.7.4] Lai gan prasītājas pārstāvis norādījis tiesas sēdē uz LVL 300 izdevumu esamību, kas radušies viņai samaksājot par mājas projektu, par ko atbildētāja bijusi informēta atbalstoši līguma 2.5.punktam, tiesa konstatējusi, ka lietā nav iesniegti minēto izdevumu apliecinoši dokumenti.

Pie šādiem apstākļiem pirmās instances tiesa atzinusi, ka saskaņā Civilprocesa likuma 93.pantu, prasītāja nav pierādījusi savu zaudējuma prasījumu pamatotību.

[3.8] Ievērojot minēto, pirmās instances tiesa uzskatījusi, ka prasība ir apmierināma daļēji par rokasnaudas piedziņu divkāršā apmērā LVL 3700 jeb EUR 5264,63, savukārt daļā par zaudējumu piedziņu LVL 774,10 jeb EUR 1101,45 apmērā prasība ir noraidāma.

[3.9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu no atbildētājas atbilstoši apmierinātajai prasības daļai prasītājas labā piedzīta samaksātā valsts nodeva par prasības pieteikumu EUR 445,32 un ar lietas vešanu saistītie izdevumi EUR 4,70.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu no atbildētājas valsts labā piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi EUR 7,24.

[3.10] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1]pantu noteikts termiņš sprieduma labprātīgai izpildei - 10 dienas.

[4] Par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta, atbildētāja /pers. B/ iesniegusi **apelācijas sūdzību** (lietas 138.-140.lapa), kurā lūgts atcelt minēto spriedumu pārsūdzētajā daļā un noraidīt prasību pilnā apmērā.

[4.1] Apelatore norāda, pirmās instances tiesa kļūdaini uzskatījusi, ka naudas nodošanas faktam nav izšķirošās nozīmes šajā lietā, pietiek vien ar to, ka noslēgts rokasnaudas līgums un tā noslēgšana bija pieļaujama ar pilnvarojumu. Tiesa kopumā pareizi norādījusi, ka pilnvarotājam jāatzīst pilnvarnieka rīcību par sev saistošu un nepieciešamības gadījumā var piedzīt zaudējumus no pilnvarnieka, taču tiesa nebija ņēmusi vērā, ka šajā lietā ļoti uzmanīgi jāieskatās noslēgtā rokasnaudas līguma būtībā, kā arī jāpievērš as jautājumiem par vietniecību.

Apelatore norādīja, ka rokasnaudas līgums ir reāllīgums, kura noslēgšanai nepietiek ar vienošanos vai apsolījumu, bet nepieciešama naudas vai kādas citas vērtības iedošana.

izriet ne tikai no teorētiķu iztulkojuma, bet gan no pašām Civillikuma normām.

Tātad pirmās instances tiesai bija ļoti svarīgi konstatēt vienu no pamatiem - rokasnaudas nodošanas faktu.

Tādējād apelatores ieskatā prasībai bija jābūt noraidītai pilnīgi, jo tā netika pierādīta. Šim apstāklim pirmās instances tiesanebija pievērsusi pietiekošu uzmanību.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 93.pantam, prasītājai būtu jāpierāda naudas nodošanas fakts, jo atbildētāja nevar pierādīt negatīvo apstākli, proti, nav iespējams pierādīt naudas nesaņemšanas faktu.

Līdz šim nav zināms, vai konkrētajā lietā bija iemaksāta rokasnauda vai nē. Šis apstāklis tā arī netika izanalizēts, līdz ar ko tapa nepamatoti tiesas secinājumi un spriedums.

[4.2] Apelatore vērš uzmanību uz to (pirmās instances tiesa vispār to neatspoguļoja savā spriedumā, kaut gan uz to bijis norādīts vairākkārt), ka /pers. C/ nebija pilnvarots saņemt rokasnaudu pēc izsniegtā pilnvarojuma un tas kārtējo reizi pierāda, ka rokasnauda netika iemaksāta no prasītājas puses. Pat, ja uz mirkli pieļaut, ka /pers. C/ tomēr pieņēma kādu naudu no prasītājas, tad secināms, ka to viņš bija izdarījis, pārkāpjot savas pilnvarojuma robežas.

Atsaucoties uz Civillikuma 1515.pantu apelatore norāda, ka tai nemaz nav bijis pienākums uzņemties pilnvarnieka rīcību sev par saistošu, jo pilnvarnieks bija pārkāpis viņas pilnvarojuma robežas. Tāpēc pilnīgi nepiekrīt tiesas secinājumam, ka atbildētājai ir jāuzņemas saistības, kuras pilnvarnieks, pārkāpdams pilnvarojuma robežas, bija uzņēmies. Savukārt, no Civillikuma 1518.panta izriet, ka gadījumā, ja prasītāja būtu nodevusi naudu /pers. C/, tad viņai ir personiska rakstura prasījuma tiesība pret pilnvarnieku par naudas atdošanu.

Apkopojot minēto, apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka rokasnaudas līgums neeksistē (tāpēc arī no /pers. B/ netika celta nekāda pretprasība par rokasnaudas līguma apstrīdēšanu vai atcelšanu) rokasnaudas nesamaksas dēļ, bet gadījumā, ja nauda arī bija samaksāta, tad prasītājai bija jāvēršas pret personu, kura nepamatoti saņēmusi naudas summu, kas nav šīs prasības priekšmets.

Pie šādiem apstākļiem atbildētāja uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams tā apmierinātajā daļā un lietā taisāms jauns spriedums.

[5] 2015.gada 17.jūlijā Rīgas apgabaltiesā saņemti prasītājas /pers. A/ **paskaidrojumi** uz apelācijas sūdzību (lietas 157.-160.lapa), kuros norādīts, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[6] **Tiesas sēdē** atbildētājas pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts A.Ādamsons uzturēja apelācijas sūdzību un lūdza prasību noraidīt.

Tiesas sēdē prasītājas pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts A.Kalinks apelācijas sūdzību uzskatīja par nepamatotu un lūdza apmierināt prasību.

Motīvu daļa

[7] Civillietu tiesas kolēģija, uzklausījusi lietas dalībniekus, pārbaudījusi un novērtējusi lietas materiālus, atzīst, ka apelācijas sūdzība ir iesniegta nepamatoti, bet prasība pārsūdzētajā daļā ir apmierināma.

[8] Civilprocesa likuma 426.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Apelatore /pers. B/ir pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru apmierināta prasība, t.i., par rokasnaudas EUR 5264,63 piedziņu un tiesāšanās izdevumu – valsts nodevas un ar lietas izskatīsanu saistīto izdevumu piedziņu.

Sakarā ar minēto, Civillietu tiesas kolēģija izskata lietu pēc būtības spriedumā pārsūdzētajā daļā, ievērojot apelācijas sūdzības robežas.

[9] Civilprocesa likuma 432.panta piektajā daļā noteikts, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākas instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus spriedumā motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesu kolēģija pilnībā pievienojas Rīgas rajona tiesas 2015.gada 1.aprīļa sprieduma motivācijai daļā par rokasnaudas un tiesāšanās izdevumu piedziņu, un atzīst šajā spriedumā ietverto pamatojumu par pareizu un pilnībā pietiekamu, to neatkārtojot.

[10] Civilprocesa likuma 430.panta trešā daļa noteic, ka fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[11] Lietas faktiskie apstākļi, par kuriem strīds nepastāv.

[11.1] Nekustamais īpašums /adrese A/, ierakstīts Babītes pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/, īpašuma tiesība nostiprināta /pers. B/.

[11.2] Starp prasītāju un atbildētāju, kuras vārdā pamatojoties uz 2011.gada 10.augustā izsniegto pilnvaru rīkojas /pers. C/, 2012.gada 17.februārī noslēgts rokasnaudas līgums, saskaņā ar kuru /pers. B/ apņemas pārdot, bet /pers. A/ apņemas pirkt apbūves zemi 1551 m^2, kas tiks atdalīta no atbildētājai piederošā nekustamā īpašuma, kas atrodas /adrese A/.

[11.3] Puses noslēgušas 2012.gada 15.jūnijā vienošanos par grozījumiem rokasnaudas līgumā, saskaņā ar ko puses vienojušās grozīt līguma 2.3.punktu, nosakot, ka Līguma 1.1.punktā norunātais pirkuma līgums jānoslēdz ne vēlāk kā līdz 2013.gada 31.janvārim ar noteikumu, ka ir veikta nekustamā īpašuma reālā sadale un no tā ir atdalīta zeme atbilstoši šim līgumam pievienotajam plānam.

[11.4] Starp pusēm līdz 2013.gada 31.janvārim pirkuma līgums netika noslēgts (Rokasnaudas līguma 2.3.punkts).

[12] Pušu starpā ir strīds par to, vai atbildētājas pilnvarnieks bijis pilnvarots saņemt rokas naudu, kā arī par to, vai atbildētājai ir saistoša pilnvarnieka rīcība.

[13] Izvērtējot apelācijas sūdzības argumentus, apelācijas instances tiesa uzskata par nepieciešamu norādīt, ka tie nedod pamatu pārskatīt pirmās instances tiesas sprieduma motīvus un apmierināt apelācijas sūdzību, vienlaikus noraidot prasību.

[14] Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka pirmās instances tiesa, apmierinot prasību daļā par rokas naudas piedziņu divkāršā apmērā, nav ņēmusi vērā Civilprocesa likuma 93.pantā noteikto un atbildētājas iebildumus, ka nav pierādīts rokasnaudas nodošanas fakts.

[15] Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.pantu pierādīšanas pienākums vienādā mērā attiecas gan uz prasītāju, gan atbildētāju. Savukārt Civilprocesa likuma 10.pantā ir nostiprināts sacīkstes princips. Apstāklis, ka atbildētāja ne pirmās, ne apelācijas instances tiesai nav varējusi iesniegt pierādījumus, kas apstiprinātu viņas paustos argumentus, nenozīmē, ka viņai būtu likti šķēršļi pierādījumu iesniegšanai.

[16] Novērtējot lietas izskatīšanā gūtos pierādījumus, pirmās instances tiesa ņēmusi vērā, ka ar 2011.gada 10.augusta pilnvaru atbildētāja ir pilnvarojusi /pers. C/ noslēgt rokas naudas līgumu, līdz ar to darbības, kas veiktas pamatojoties uz izdoto pilnvaru, tiesa uzskatīja par saistošām atbildētājai.

[16.1] Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa pareizi secinājusi, ka nevar atzīt par tiesiski pamatotiem atbildētājas pārstāvja iebildumus, ka mantiskās attiecības prasītājam jārisina nevis ar atbildētāju, bet ar pilnvaroto personu /pers. C/. Iebildums šim apgalvojumam izteikts arī apelācijas sūdzībā.

[16.2] No lietas materiāliem pievienotās pilnvaras izriet, ka atbildētāja pilnvarojusi /pers. C/ rīkoties ar tai piederošo nekustamo īpašumu /adrese A/. Pilnvarojums cita starpā paredzējis tiesības bez saskaņošanas ar atbildētāju šo nekustamo īpašumu pārdot, noslēgt un parakstīt rokas naudas un pirkuma līgumu, iespējamos šo līguma grozījumus, nodrošināt noslēgto līgumu izpildi, atbildētājas vārdā parakstīt un iesniegt zemesgrāmatu nodaļā nostiprinājuma lūgumus; saņemt atbildētājai pienākošos pirkuma maksu un/vai nodrošināt atbildētājas pienākošās pirkuma maksas ieskaitīšanu atbildētājas bankas kontā(..). Pilnvara derīga līdz uzdevuma izpildei.

[16.3] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2007.gada 19.decembra spriedumā lietā Nr.SKC–758/2007, sniedzot skaidrojumu par pilnvarojumu un Civillikuma 2301.panta piemērošanu, paudis atziņu, ka pilnvara dod pilnvarniekam tiesības pilnvarotāja vārdā stāties tiesiskās attiecībās ar trešajām personām un personiska labumu gūšana neatbilst pilnvarojuma būtībai. Pilnvarniekam jādarbojas pilnvarotāja interesēs. Savukārt pilnvarojuma līgums regulē pilnvarnieka un pilnvarotāja savstarpējās tiesiskās attiecības *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 19.decembra spriedums lietā Nr.SKC–758/2007)*.

[16.4] Apelators apelācijas sūdzībā norāda, ka izdodot pilnvaru atbildētāja pilnvaroja pārdot viņai piederošu īpašumu, bet pilnvara nepiešķīra pilnvarniekam tiesības saņemt rokas naudu.

Šādus iebildumus nevar atzīt par tiesiskiem, tādēļ apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesa viedoklim, ka ar izsniegto 2011.gada 10.augusta pilnvaru atbildētāja ir pilnvarojusi /pers. C/ noslēgt rokas naudas līgumu, līdz ar to darbības, kas veiktas pamatojoties uz izdoto pilnvaru, tiesa uzskata par saistošām atbildētājai.

[16.5] Civillikuma 2300.pants noteic, ka pilnvarnieks nedrīkst pārkāpt viņam dotā uzdevuma robežas, un viņam jārīkojas vispirms pēc pilnvarotāja norādījumiem.

Savukārt Civillikuma 2295.pants noteic, ka pilnvarniekam jādarbojas, izpildot viņam doto uzdevumu, ar lielāko rūpību, un viņš atbild pilnvarotājam par katru neuzmanību.

Tādējādi, ja uzdevums pilnvarnieka vainas dēļ nav izpildīts tā, kā bija norunāts, tad pilnvarotājs ir tiesīgs prasīt visu ar to nodarīto zaudējumu atlīdzību.

Tādējādi pirmās instances tiesa pamatoti uzskatījusi atbildētāja argumentu par pilnvarojuma pārkāpšanu par nepamatotu konkrētās civillietas izskatīšanā, un uzskatījusi, ka pilnvaras devēja ir apņēmusies pilnvarnieka rīcību atzīt sev par saistošo atbilstoši Civillikuma 2289.pantam.

[17] Civillikuma 1725.pants noteic, ka ar rokas naudu jāsaprot tas, ko līgumu noslēdzot viena puse dod otrai ne vien par galīgi noslēgta līguma pierādījumu, bet arī par tā izpildījuma nodrošinājumu.

No minētās tiesību normas izriet, ka rokas nauda ir saistību pastiprinājums, jo viena puse iedod otrai pusei zināmu naudas summu kā apliecinājumu, ka tā atzīst saistību un piekrīt šo summu zaudēt, ja saistību neizpildīs.

[18] Civillikuma 1730.panta pirmajā daļā noteikts, ja līgumu neizpilda vai nu tādēļ, ka tas, pusēm savstarpēji labprātīgi vienojoties, atcelts, vai tādēļ, ka tā izpildīšana kļuvusi neiespējama bez rokas naudas devēja vainas, tad rokas nauda jādod pēdējam atpakaļ.

Minētā panta otrajā daļā noteiks, ja līgumu neizpilda aiz viena līdzēja vainas, tad, ja vainīgs rokas naudas saņēmējs, viņam tā jāatdod tās devējam divkāršā apmērā, bet ja neizpildīšanā vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. Bez tam vainīgam jāatlīdzina pretiniekam visi zaudējumi.

Tātad Civillikuma 1730.panta otrajā daļā noteiktas sekas, kas iestājas gadījumos, kad līguma neizpildīšanā ir vainīgs kāds no līgumslēdzējiem - rokas naudas devējs vai rokas naudas ņēmējs (atšķirībā no šā panta pirmās daļas, kurā atdošana netiek saistīta ar līgumslēdzēju vainu līguma neizpildīšanā).

[18.1] Atbilstoši Civillikuma 1730.panta otrajai daļai rokas naudas devējs ir tiesīgs celt prasību par rokas naudas piedziņu divkāršā apmērā, neprasot rokasnaudas līguma izpildi, taču tādā gadījumā, lai apmierinātu prasību, tiesai jānoskaidro, vai pastāv pamatoti iemesli, kuru dēļ prasītājs atsakās noslēgt līgumu, par kuru puses bija vienojušās rokas naudas līgumā (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2008. gada 15. oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-343/2008).*

Turklāt Civillikuma 1730.panta otrās daļas piemērošanai nav būtiski konstatēt terminā neizpildītas darbības kā tādas, bet būtiski ir noskaidrot, kā tās ietekmējušas līguma izpildes iespēju vispār (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2011. gada 23. februāra spriedums lietā SKC-75/2011).*

[19] Rokasnaudas līguma 1.1. punktā līdzēji vienojās, ka par dokumentu, kas apliecinās saistību izpildi, tiks uzskatīts pušu starpā noslēgts pirkuma līgums.

Vērtējot pušu rokasnaudas līguma saturu pēc būtības, Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka puses līguma 1.5.punktā vienojās par pirkuma līguma būtiskām sastāvdaļām - par pirkuma priekšmetu un maksu.

[20] Civillikuma 1728.pantā noteikts, ka ar rokas naudas iedošanu līgums, ja tas citādi atbilst visiem likuma prasījumiem, uzskatāms par noslēgtu un katra puse var prasīt, lai to izpilda.

Atbildētāja nav apstrīdējusi noslēgto rokasnaudas līgumu.

Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka rokasnaudas līgums nav pušu apstrīdēts, tādējādi atzīstams par tiesīgi noslēgtu, un atbilstoši Civillikuma 1587.panta noteikumiem tas uzliek līdzējiem pienākumu izpildīt apsolīto.

Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa pareizi interpretējusi Civillikuma 1730.panta otro daļu, un lai pareizi izšķirtu strīdu, vērtēja, kurš līguma dalībnieks vainojams pirkuma līguma nenoslēgšanā.

[20.1] Rokasnaudas līgumā 1.1.punktā pirkuma priekšmets norādīts kā zemesgabals 1550 m^2, kuru atbildētāja pēc līguma 1.1. un 1.4. punktos minēto darbību veikšanas apņēmās pārdot prasītājam.

[20.2] Vienlaikus rokasnaudas līguma 1.3.punktā noteikts, lai nodrošinātu pirkuma pārdevuma līgumu prasītājs pie šī līguma parakstīšanas iemaksā rokasnaudas saņēmējam rokasnaudu skaidrā naudā LVL 1850 apmērā.Rokasnaudas līguma pielikumā Nr.2 pilnvarnieks /pers. C/ apliecina, ka ir saņēmis no prasītājas rokas naudu LVL 1850.

[20.3] Pirmās instances tiesa, noskaidrojot lietas faktiskos apstākļus, izlemjot pušu noslēgto līgumu tādējādi, ka līdz pirkuma līguma noslēgšanai atbildētājai bija jānodrošina pārdodamajam zemesgabalam patstāvīga nekustamā īpašuma statusa iegūšana. Šāds priekšnosacījums nav izpildīts un strīdus zemesgabals nav ierakstīts zemesgrāmatā un reģistrēts Kadastra reģistrā kā patstāvīgs īpašuma objekts.

Tas dod pamatu secinājumam, ka atbildētāja nav izpildījusi rokasnaudas līguma (ar grozījumiem) 1.4. un 2.3.punktā noteikto. Prasītājas vaina rokasnaudas līguma neizpildē nav konstatējama.

[20.4] Tāpat pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka, pielīgstot līgumā noteiktu līguma izpildes termiņu un spēkā esamību, saistību izpilde ir ierobežota ar noteiktu datumu un šā datuma pagarinājums ir pieļaujams tikai pusēm savstarpēji vienojoties.

[21] Izvērtējot lietas apstākļus un līguma noteikumus, Civillietu tiesas kolēģija nonāk pie secinājuma, ka atbildētāja ne līgumā noteiktajā terminā, ne arī vēlāk nav varējusi noslēgt pirkuma līgumu atbilstoši pielīgtajam, tādējādi pieļaujot nokavējumu Civillikuma 1652.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē.

[22] Šādos apstākļos, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, Civillietu tiesas kolēģija nonāk pie secinājuma, ka pirmās instances tiesa ir izpildījusi Civillikuma 1730.panta otrajā daļā izvirzīto prasību - noskaidrot līguma dalībnieku, kurš vainojams pirkuma līguma nenoslēgšanā, jo vispusīgi, pilnīgi un objektīvi noskaidrojusi lietas faktiskos apstākļus un spriedumā devusi juridisku novērtējumu pierādījumiem, kuriem ir būtiska nozīme pareizā strīda izlemšanā. Tādēļ pirmās instances tiesas secinājumi nav pretrunā ar lietā esošajiem pierādījumiem, jo tie ir novērtēti atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta trešās daļas prasībām.

[23] Juridiski nepamatots ir apelācijas sūdzībā izteiktais lūgums atcelt Rīgas rajona tiesas 2015.gada 1.aprīļa spriedumu, jo Civilprocesa likuma 427.pantā izsmeļoši uzskaitīti tie gadījumi, kad pirmās instances tiesas spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, taču apelācijas sūdzībā nav norādīts, ar kuru Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas punktu tiek pamatots lūgums atcelt pirmās instances tiesas spriedumu, kā arī šādu pamatu nekonstatē Civillietu tiesas kolēģija.

[24] Ievērojot *Euro* ieviešanas kārtības likuma 4.panta otro daļu, kas noteic, ka, sākot ar *euro* ieviešanas dienu, latos izteiktu iesākto, bet nepabeigto (neizpildīto) tiesisko instrumentu kopsummu konvertē *euro*, ievērojot Padomes noteikto maiņas kursu un šā likuma 6.pantā noteiktos noapaļošanas principus, spriedumā visas gala summas tiek izteiktas *euro*.

[25] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summa piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

No lietas materiāliem redzams, ka prasītāja, iesniedzot prasību, ir samaksājusi valsts nodevu EUR 560,55 (LVL 393,96) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 4,70 (LVL 3,30), kopā EUR 565,25 (LVL 397,26).

Civillietu tiesas kolēģija konstatēja, ka pirmās instances tiesa nav pareizi aprēķinājusi no atbildētājas piedzenamos tiesas izdevumus par labu prasītājai. Civilprocesa likuma 41.panta pirmajā daļā noteikts, ka prasības daļējas apmierināšanas gadījumā tiesas izdevumus piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram.

Ievērojot minēto, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka proporcionāli apmierinātajai prasības daļai no atbildētājas prasītājas labā piedzenama valsts nodeva EUR 463,57 apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi EUR 4,70 apmērā.

[26] No lietas materiāliem (lietas 2.lapa) un Tiesu informatīvās sistēmas pavēstu uzziņas redzams, ka Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktā paredzētie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par prasības pieteikuma, paziņojuma par lietas ierosināšanu un tiesas pavēstu nosūtīšanu lietas dalībniekiem ir pirmās instances tiesā ir EUR 7,45, savukārt apelācijas instances tiesā - EUR 4,65, kopā EUR 12,10. Ievērojot to, ka prasītāja, iesniedzot prasību, ir samaksājusi ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 4,70 (LVL 3,30), nesamaksātā daļa – EUR 7,40, ir piedzenama valsts ienākumos no atbildētājas.

[27] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.^{1}pantu atbildētājai ir nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par naudas summas piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432., 433., 434.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda

prasību tās pārsūdzētajā daļā apmierināt.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, rokas naudu EUR 5264,63 un tiesāšanās izdevumus - valsts nodevu EUR 463,57 un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumu EUR 4,70, kopā **EUR 5732,90** (pieci tūkstoši septiņi simti trīsdesmit divi *euro* un 90 centi).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus **EUR 7,40** (septiņi *euro* un 40 centi).

Ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksa *valstij veicama kontā:*
Saņēmējs: Tiesu administrācija / Konta Nr.LV51TREL2190458019000
NMR 90001672316 / Saņēmēja banka: Valsts kase / Kods TRELLV22
Iemaksas mērķis: ***21499*** *ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C33421413, atbildētāja /pers. B/.*

Sprieduma labprātīgai izpildei noteikt termiņu - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās.

Dokuments, kas apliecina maksājumu izdarīšanu valsts ienākumos iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā sprieduma labprātīgai izpildei noteiktā termiņa laikā.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums sastādīts 2016.gada 12.februārī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja O.Blūmfelde

Tiesnese I.Ošiņa

Tiesnesis V.Vazdiķis